Budget and Finance Strategic Research

Identifying and prioritizing the main factors affecting the attractiveness of investing in knowledge-based economic enterprises

Rasoul Ostadi[1] | MohammadMahdi Mohtadi[2]

2

Vol. 4
Summer 2023

Research Paper

Received:
12 February 2024
Revised:
12 June 2024
Accepted:
12 June 2024
Published:
26 June 2024
P.P: 105-128

ISSN: 2717-1809
E-ISSN: 2717-199x

Abstract

Considering the importance of knowledge-based economy and providing the essentials for the development of knowledge-based economic enterprises, the purpose of this research is to identify and prioritize the basic factors affecting the attractiveness of investing in knowledge-based economic enterprises. The current research is applied in terms of objective, exploratory in terms of the nature of the research, and in terms of the approach, it is a mixed research type (qualitative to quantitative). In this research, the data obtained from interviews with 10 specialists and managers of companies active in the knowledge-based field were analyzed using thematic analysis method. Then, in the quantitative stage, the identified factors were prepared in the form of a questionnaire and distributed among the managers of knowledge-based enterprises in the northwest region of the country; In the next step, the results of the questionnaires were ranked using the pairwise comparison technique. The results of the pairwise comparison technique showed that the legal-political factors, marketing and the essence of technology were ranked as the first to third priority, and the financial-economic and managerial factors were ranked next. The factors of supporting laws and regulations and infrastructure were also recognized as the least important factor. The results showed that legal and legal factors are much more important than short-term support, even infrastructural.

Keywords: attraction, investment, Knowledge-based economic enterprise

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.4.3

1. Corresponding author: Researcher of Future Studies Department, Hazrat Wali Asr (AS) Research Institute, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran. rslostadi@ihu.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Systems Management, Faculty of Management and Planning, Imam Hossein University, Tehran, Iran.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

۲
سال پنجم
تابستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۲/۱۱/۲۳
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۳/۰۳/۲۳
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۳/۲۳
تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۰۴/۰۶
صص: ۱۲۸-۱۰۵

شاپا چاپی: ۲۷۱۷-۱۸۰۹
الکترونیکی: ۲۷۱۷-۱۹۹x

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه

رسول استادی[۱] | محمدمهدی مهتدی[۲]

چکیده

باتوجه‌به اهمیت اقتصاد دانش‌بنیان و فراهم کردن ملزومات توسعه بنگاه های اقتصادی دانش‌پایه، هدف از این تحقیق شناسایی و اولویت‌بندی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش‌پایه می‌باشد. پژوهش حاضر از بعد هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت پژوهش، اکتشافی و از لحاظ رویکرد از نوع پژوهش ترکیبی(کیفی به کمی) است. در این پژوهش داده‌های حاصل از مصاحبه با ۱۰ نفر از متخصصان و مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان با استفاده از روش تحلیل مضمون تحلیل گردیدند. سپس در مرحله کمی عوامل شناسایی شده بصورت پرسشنامه تنظیم و بین مدیران بنگاه‌های دانش‌بنیان منطقه شمال‌غرب کشور توزیع شد؛ در مرحله بعدی نتایج پرسشنامه‌ها با تکنیک مقایسات زوجی رتبه‌بندی شدند. نتایج تکنیک مقایسات زوجی نشان داد که عوامل حقوقی – سیاسی، بازاریابی و ذات فناوری به عنوان اولویت اول تا سوم و عوامل مالی- اقتصادی، مدیریتی، در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. عوامل قوانین و مقررات حمایتی و زیرساختی نیز بعنوان کم اهمیت‌ترین عامل شناخته شدند. نتایج نشان داد که عوامل حقوقی و قانونی خیلی مهمتر از حمایت های کوتاه مدت حتی زیرساختی شناخته شده است.

کلیدواژه‌ها: جذابیت، سرمایه‌گذاری،بنگاه اقتصادی دانش‌پایه

DOR: 20.1001.1.27171809.1403.5.2.4.3

۱. نویسنده مسئول: پژوهشگر گروه آینده‌پژوهی، پژوهشکده حضرت ولی عصر(ع)، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران، ایران. rslostadi@ihu.ac.ir

۲. استادیار گروه مدیریت سیستم ها، دانشکده مدیریت و برنامه ریزی راهبردی، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران، ایران.

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC BY-NC) توزیع شده است.

مقدمه و بیان مسئله

توسعه اقتصادی یکی از اهدافی است که توسط اکثر کشورها، از جمله ایران به‌شدت دنبال می‌شود. براین‌اساس، تکیه بر افزایش کمّی و کیفی عوامل تولید برای رشد و توسعه پایدار، همواره مدنظر همه کشورها بوده است. رنج کمبود سرمایه به‌عنوان عامل تولیدی مهم، مانعی جدی بر راه توسعه و پیشرفت کشورهای درحال‌توسعه محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاری به‌عنوان نیروی محرکه رشد اقتصادی یک کشور لازمه توسعه اقتصادی است و موجب افزایش درآمد، افزایش تولید، افزایش ارزش‌افزوده، افزایش اشتغال و غیره می‌شود (رهبر و همکاران، ۱۳۸۶). مقوله سرمایه و سرمایه‌گذاری در فرایند توسعه اقتصادی از اهمیت ویژه و بنیادی برخوردار بوده، بر این اساس دولت‌ها برای دستیابی به یک اقتصاد پیشرفته و پویا توجه لازم را به آن از طریق، وضع و اعمال قوانین و مقررات خاص، ایجاد بسترها و بهبود زیر ساخت‌های لازم، استفاده بهینه از منابع، امکانات، ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و به کارگیری مدیریت اصولی و علمی و منطقی معطوف می‌دارند تا بدین وسیله موجبات تحول و پیشرفت کشور و جوامع را فراهم‌آورند (دودانگی، ۹۵).

در دنیای مدرن کنونی، صنایع کوچک با مشخصات مخصوص به خود در متغیرهای مختلف و مهمی چون رشد اقتصادی رقابت و همچنین حل بحران بیکاری همه‌گیر، اثرات قابل‌توجهی دارند (ملکی نژاد،۸۶). از نظر سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، اقتصاد دانش‌بنیان اقتصادی است که مستقیماً براساس تولید، توزیع و مصرف دانش شکل گرفته‌باشد و سرمایه‌گذاری در دانش و صنایع دانش پایه مورد توجه خاص قرارگیرد (معمارنژاد،۸۴). یکی از ابعاد تجاری‌سازی دانش ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان است. بنا به قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی، شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان، شرکت یا موسسه خصوصی و یا تعاونی است که به منظور هم افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش‌محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی(شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی، تولید کالا، خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط تشکیل می‌شود. در حوزه دانشگاهی، شرکت دانش‌بنیان به شرکتی گفته می‌شود که از ۱ تا ۱۰۰ درصد سهام آن متعلق

به یک دانشگاه یا واحد پژوهشی و یا از ۵۱ تا ۱۰۰ درصد آن متعلق به اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها یا واحدهای پژوهشی باشد. شرکت‌های دانش‌بنیان دانشگاهی، شرکت‌های کارآفرین دانش‌محور یا فناوری‌محور هستند که نقش اساسی و ویژه‌ای را در توسعه صنایع با فناوری بالا بازی می‌کنند و زمینه بازارهای جدید را فراهم می‌کنند (پاوو[1]،۲۰۱۳).

مزیت رقابتی شرکت‌های دانش‌بنیان، نوآوری در فناوری است. این شرکت‌ها توانمندی ویژه‌ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند. فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی کشورهای درحال‌توسعه مطرح بوده و به‌عنوان منشأ اصلی اشتغال‌زایی و تسهیل محیط کارآفرینی برشمرده شده است و دارای پتانسیل تسریع در خلاقیت، نوآوری و گشایش فرصت‌های تجاری‌سازی نوین به شمار می‌روند. توجه به مزیت شبکه شرکت‌های دانش‌بنیان برای کاهش وابستگی‌ها علاوه بر خودباوری، به خودکفایی در کشور نیز کمک می‌کند و در محیط نوآور و ریسک‌پذیر، می‌تواند برای اهداف اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد (مرادی و همکاران،۹۴) .

جذابیت سرمایه‌گذاری مقصد اصلی اعتبارات است؛ یعنی هر بازار و صنفی جذابیت داشته باشد نقدینگی بدان جهت حرکت می‌کند. وظیفه اصلی سیاست‌گذار شناخت و تدوین سیاست‌هایی است که جذابیت جذب نقدینگی و سرمایه انسانی را به سمت آن بازار را داشته باشد. این پژوهش به دنبال این است که از خبرگان و مدیران بنگاه‌های دانش‌بنیان این عوامل را استخراج و تبیین کند تا در تعیین مقصد نقدینگی کشور به سمت اقتصاددانش بنیان به سیاست‌گذاران نقشه راهی نشان دهد.

تحقیقات مختلفی در خصوص عوامل مؤثر بر جذب سرمایه صورت‌گرفته است (درویش متولی و همکاران، ۱۳۹۱). اما در خصوص عوامل موثر بر جذابیت سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی دانش‌پایه تحقیقی انجام نشده است. بر این اساس تحقیق حاضر به دنبال این است که به دو سوال اساسی زیر پاسخ دهد:

عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه کدام‌اند؟ و هر یک از این عوامل از لحاظ میزان تأثیرگذاری بر جذابیت سرمایه‌گذاری از چه اولویتی برخوردارند؟

1. Paavo

مبانی نظری پژوهش

سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری یکی از مهم‌ترین متغیرهای کلان در اقتصاد محسوب می‌شود و تحت‌تأثیر عوامل متعدد مانند متغیرهای پولی و مالی، سیاسی و ساختاری قرار دارد. تقریباً اکثر اقتصاددانان، بی‌توجه به مکتب و دیدگاه فکری خود، بر تمرکز و تشکیل سرمایه به‌مثابه مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رشد و توسعه اقتصادی تأکید زیادی داشته‌اند (دودانگی، ۱۳۹۵).

اقتصاددانان کلاسیک معتقدند که تمرکز سرمایه به‌مثابه کلیدی برای توسعه اقتصادی است و برای تمرکز سرمایه نیاز به پس‌انداز بیشتر وجود دارد. به عقیده کلاسیک‌ها انگیزه سودجویی عامل اصلی سرمایه‌گذاری‌ها است و هر چه نرخ سود بالاتر باشد میزان تمرکز سرمایه و در نتیجه سود بیشتر خواهد بود (قره‌باغیان، ۱۳۷۲). کینز معتقد بود که سرمایه‌گذاری از پارامترهای اصلی در تقاضای کل بوده و افزایش سرمایه‌گذاری باعث افزایش تقاضای کل و افزایش درآمد ملی می‌شود (تقوی، ۱۳۸۲). در تئوری نئوکلاسیک، سرمایه‌گذاری صرفاً تمرکز بر تعیین حجم سرمایه بهینه است و متغیر مهم و اساسی در تعیین حجم سرمایه بهینه، ارزش حقیقی سرمایه نسبت به نرخ دستمزد حقیقی است. در تئوری توبین نیز فرض بر این است که موجودی مطلوب سرمایه و سرمایه‌گذاری به طور مثبت با q (که برابر نسبت ارزش بازاری دارایی‌های موجود بر هزینه جایگزینی دارایی‌های بنگاه است) رابطه دارد. تئوری و این نکته را در نظر می‌گیرد که بنگاه خود می‌تواند انتخاب کند که در کارخانه و ماشین‌آلات سرمایه‌گذاری کند یا در بخش مالی سرمایه خود را به جریان اندازد (برانسون[1]، ۱۳۸۱).

جذابیت سرمایه‌گذاری

اپرا[2] (۲۰۱۰) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را موقعیت‌های منحصربه‌فردی می‌داند که سرمایه-گذاران را به جستجو و کنکاش جهت یافتن پروژه‌های با بازدهی شخصی و اجتماعی بالا تشویق می‌کند (اپرا، ۲۰۱۰). همچنین طبق نظر جنسن[3] (۱۹۶۸) جذابیت‌ها و قابلیت‌های سرمایه‌گذاری در تأمین مالی، تعیین خط مشی مالی و نیز در نگهداری میزان وجوه مازاد نقش مهمی را بازی می‌کند.

1. Branson
2. Operea
3. Jensen

به استناد این نظریه، از شرکتی که جذابیت‌های سرمایه‌گذاری پایینی برخوردار است، انتظار می‌رود که جریان‌های نقد آزاد بالایی داشته باشد. زیرا هر چه جذابیت‌های سرمایه‌گذاری (بالفعل و بالقوه) افزایش پیدا کند، اکثر وجوه مازاد در جهت افزایش ثروت سهامداران و سرمایه‌گذاران از طریق سرمایه‌گذاری در فرصت‌های موجود مورد استفاده قرار می‌گیرد و افزایش در میزان سرمایه‌گذاری از محل وجوه مازاد منجر به کاهش این وجوه خواهد شد (سانجی و مارک[1]، ۱۹۹۹). در تعریفی دیگر از ابر و گدفرد[2] (۲۰۱۰) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را به عنوان نیروهای محرکی بیان می‌کند که علاوه بر ایجاد انگیزه و علاقه در سرمایه‌گذاران، پاداشی برای آنان نیز محسوب می‌شود.

بنگاه اقتصادی دانش‌پایه

بنگاه یا مؤسسهٔ دانش‌بنیان، شرکت و مؤسسه حقوقی است که با ایجاد کسب‌وکار دانش‌محور به‌منظور تبدیل پایدار دانش به ثروت تشکیل شده و فعالیت‌های اقتصادی آن مبتنی و همراه با فعالیت‌های تحقیق و توسعه در زمینه‌های فناوری‌های نو و پیشرفته است و به توسعه اقتصاد دانش‌محور در جامعه کمک می‌کند. کسب‌وکار دانش‌بنیان یک هویت حقوقی عموماً خصوصی است که مهم‌ترین دارایی آن دارایی فکری است. در کسب‌وکارهای دانش‌بنیان، تحقیق و توسعه یک کار مقطعی و یکبار برای همیشه نیست؛ بلکه یک فرایند همیشگی و پویا است (مهدوی و همکاران، ۱۳۹۰). در عصر حاضر، پایدار ترین رشد اقتصادی در جهان مربوط به اقتصادهای دانایی محور است، گفتنی است در اقتصاد مبتنی بر دانش، بنگاه های اقتصادی دانش بنیانی نقش مهمی در رشد اقتصادی ایفا می کنند(فخاری و همکاران، ۱۳۹۲). این شرکت ها به خصوص در مناطقی که صنایع به شکل سنتی مشغول می باشند، نقش حیاتی برای توسعه اقتصادی خواهند داشت(گورمان و ام سی گارسی[3]، ۲۰۰۶).

1. Sanjay & Mark
2. Abor & Godfred
3. Gorman & McCarthy

پیشینهٔ پژوهش

خطیب و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان تبیین عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری طرح‌های فناورانه در مرحله رشد با تاکید بر نظام بانکی، به پنج عامل رسیدند که به ترتیب اهمیت ویژگی شرکت فناورانه، ویژگی محصول، خرد، ویژگی های تیم، کلان می باشند.

تبریزی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان طراحی مدل ساختاری تفسیری عوامل موثر بر سرمایه گذاری خطرپذیر در اکوسیستم کارآفرینی پارک علم و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی، به ۶ مضمون دست یافتند که این ۶ عامل عبارتند از: ویژگی‌های فردی مدیران، ماهیت پروژه، و عوامل محیطی که به عنوان عوامل اثر گذار هستند.

نعیمی و زراعت گری (۱۴۰۱) در مقاله ای تحت عنوان بررسی عوامل تعیین کننده سرمایه‌گذاری مخاطره‌آمیز در بورس اوراق بهادار، حجم سرمایه گذاری، میزان صادرات، مالیات شرکت، شاخص افشا، شاخص حاکمیت قانون، تنوع‌گرایی صنعت، تنوع‌گرایی مراحل چرخه عمر شرکت، نوع مالکیت، تعداد بخش‌ها و شرکت‌های تابعه، سرمایه‌گذاری شرکت، اندازه شرکت و سن شرکت را به عوامل تعیین کننده عنوان کردند.

شاو و سان[1] (۲۰۲۱) در بررسی تسهیل مالی سرمایه گذاری خطرپذیر برای شرکت های نوپا استفاده از سرمایه اجتماعی، سه بعد سرمایه اجتماعی شامل ساختاری، شناختی و رابطه ای را در نظر گرفتند. نتیجه گرفتند که ابعاد شناختی و ساختاری بر خلاف رابطه ای سرمایه گذای مشترک را بهتر می کند. و بعد اینکه ارتباط متقابل بین سه بعد سرمایه ی اجتماعی و مکانیسم های تاثیر آنها بر تامین مالی باعث افزایش کارآفرینی شد.

پالیزدار و همکاران (۱۳۹۷) در ارزیابی عوامل رفتاری و محیطی مؤثر در جذب سرمایه‌گذار خطرپذیر در بنگاه‌های دانش‌بنیان نشان داد که عملکرد مدیریت در بنگاه‌های دانش‌بنیان عامل اصلی موفقیت آنها است.

فروغی‌فر و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان طراحی الگوی جذابیت سرمایه گذاری مناطق آزاد ایران، شاخص های تقاضا، رقابت‌پذیری، سهولت کسب و کار، جذابیت سرمایه‌گذاری و تجربه خرید را به عنوان مهمترین عوامل عنوان شده‌اند.

1. Shao & Sun

فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان شناسایی و اولویت‌بندی جذابیت‌های سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی کشاورزی در استان لرستان، به این نتیجه رسیدند که مهمترین جذابیت‌های شناسایی شده در صنایع تبدیلی کشاورزی در استان لرستان به ترتیب عبارتند از: سرمایه انسانی، موقعیت جغرافیایی، تنوع اقلیمی، وجود بازار مصرف و امنیت.

حسن‌پور و جوربنیان (۱۳۹۴) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی رابطه بین اوراق مشارکت با میزان جذابیت سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، به این نتیجه رسیدند که برای جذابیت بورس اوراق بهادار، انتشار و عرضه اوراق مشارکت تأثیری ندارد.

انواری رستمی و لاری سمنانی (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی ارتباط میزان سرمایه-گذاری در سپرده‌های بانکی و اوراق مشارکت با میزان جذابیت سرمایه‌گذاری (نقدشوندگی و تشکیل سرمایه) در بورس اوراق بهادار تهران، به این نتیجه رسیدند که میزان جذابیت سرمایه-گذاری در سپرده‌های بانکی و میزان جذابیت سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

محمدزاده و یحیوی‌دیزج (۱۳۹۶) در مقاله‌ای تحت عنوان "تأثیر آزادی اقتصادی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم‌یافته" نشان داد که شاخص‌های آزادی اقتصادی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر روی جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی داشته است. همچنین تأثیر مثبت و معنی‌داری شاخص سرمایه انسانی، وجود منابع طبیعی و زیر زمینی، شاخص حکمرانی خوب و تحقیق و توسعه بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورها داشته است.

کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان " شناسایی و اولویت‌بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS " و با هدف بررسی عوامل موثر برجذب سرمایه خارجی پرداختند. این تحقیق با روش TOPSIS انجام گرفت. و جامعه آماری پژوهش اساتید دانشگاه و مسولین و کارشناسان سرمایه‌گذاری و اقتصادی دستگاه‌های اجرایی امور اقتصادی و دارایی، استانداری، صنعت معدن وتجارت، اتاق بازرگانی استان یزد که به تعداد ۳۹ نفر می‌باشند. نتایج حاصل از رتبه‌بندی ۳۳ عامل را شناسایی شده، به ترتیب اولویت نرخ ارز، امنیت سرمایه‌گذاری، نرخ انتظاری بازگشت سرمایه، وجود سیاست‌های حمایتی دولت از

سرمایه‌گذاری خارجی، امکان نقل و انتقال آزادانه سرمایه و وجود زیرساخت‌های اقتصادی نظیر جاده، انرژی، بنادر، اینترنت و... می‌باشد.

در بررسی پیشینه مربوط به سرمایه‌گذاری، تجاری‌سازی و موفقیت بنگاه‌های اقتصادی دانش-پایه به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

در تحقیقات مرادی و همکاران (۱۳۹۴) و چورف و اندرسون[1] (۲۰۰۶) که بر روی عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان کار کرده بودند، به این نتایج رسیدند که مرادی و همکاران (۱۳۹۴) در موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان سه عامل فردی، سازمانی و محیطی را دخیل دانستند که عامل محیطی، شامل سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی و ... را بعنوان مهمترین عامل عنوان کردند و چورف و اندرسون (۲۰۰۶) عوامل کارآفرینی، استراتژی، بازاریابی، فناوری و محصول، مدیریت منابع مالی و عوامل محیطی را بعنوان عوامل موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان شناسایی کردند. آقاجانی و همکاران (۱۳۹۴) نیز در مقاله‌ی خود که عوامل مؤثر بر تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان را مورد بررسی قرار داده بودند به این نتیجه رسیدند که عوامل مدیریت، تکنولوژی نوآورانه، نیاز مشتری و حمایت‌های دولت دارای بالاترین اهمیت بودند که در بین آنها عامل تکنولوژی بعنوان پراهمیت‌ترین شناخته شد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی، اکتشافی و ترکیبی به‌صورت کیفی به کمی بود. در مرحله کیفی، جمع‌آوری داده‌ها به‌وسیله مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته از خبرگان بوده و تحلیل این داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام شده است. در این پژوهش به شناسایی مقوله‌های اصلی و فرعی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه پرداخته شد. تحلیل مضمون یک راهبرد تقلیل و تحلیل داده‌هاست که توسط آن داده‌های کیفی تقسیم‌بندی، طبقه‌بندی، تلخیص و بازسازی می‌گردند. تحلیل مضمون اصولاً یک راهبرد توصیفی است که یافتن الگوها و مفاهیم مهم را درون مجموعه‌داده‌های کیفی تسهیل می‌کند (گیون[2]، ۲۰۰۸).

1. Chorev & Anderson
2. Given

در مرحله کمی پژوهش، عوامل کلی که در مرحله کیفی با روش نیمه‌ساختاریافته استخراج شده بودند به‌صورت جداگانه در پرسش‌نامه مقایسات زوجی به ۱۰ خبره (همان خبرگان مصاحبه شونده) بصورت نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس انتخاب شده‌اند، داده شده و رتبه بندی شدند. نرخ ناسازگاری داده های مستخرج از پرسشنامه مقایسه زوجی ۰/۰۵ می باشد از آنجا که نرخ ناسازگاری کمتر از ۰/۱ می باشد، سازگاری ماتریس مورد تایید بوده و قابل قبول می‌باشد، لذا می‌توان پایایی این ابزار را تضمین نمود.

جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی خبرگان حاضر در مصاحبه و پرسشنامه

نوع خبره	تعداد خبره مورد هدف	مدرک تحصیلی
علمی – دانشگاهی	۶	هر ۶ خبره مدرک دکتری مدیریت یا اقتصاد بودند.
مدیران بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه	۴	۳ کارشناسی ارشد و ۱ دکتری

یافته‌های پژوهش

در این بخش داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان، با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند. متن مصاحبه‌ها چندین بار مطالعه و مرور شد. سپس اطلاعات داده‌ای به واحدهای معنایی در قالب جملات و پاراگراف‌های مرتبط با معانی اصلی تقسیم شدند. این واحدها خود چندین بار مرور و سپس کدهای مناسب هر واحد نوشته و کدها بر اساس مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. ملاک دستیابی به اشباع نظری، رسیدن به تکرار در کدهای استخراجی بود. در مرحله کدگذاری باز ۵۱ کد شناسایی شد در نهایت در کدگذاری محوری ۷ طبقه اصلی شناسایی شدند.

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل‌قول‌های مهم	توصیف مضمون
P1	در این حوزه کاری باید ریسک کار بیمه شود.	قوانین بیمه‌ای جهت‌پذیرش ریسک مالی توسعه
P2	نوسان نرخ ارز کار تولیدی و شرکت‌های دانش‌بنیان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.	ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل‌قول‌های مهم	توصیف مضمون
P3	بانک‌ها باید تسهیلات مناسب و سود کم درصد بدهند.	تسهیلات بانکی مناسب
P4	ایده‌ای که داده می‌شود دولت باید تضمین امنیت مقابل سرقت علمی را بدهد.	امنیت فناوری و ایده
P5	میزان بازده سرمایه‌گذاری شرکت در جذب سرمایه‌گذار مؤثره.	بازده سرمایه‌گذاری
P6	نرخ تورم بالا سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها را در خطر می‌اندازد.	نرخ تورم پایین
P7	منطقه‌ای که دارای شرایط خاص و مزیت‌های جالبی برای سرمایه‌گذار باشد جذاب است.	مزیت منطقه‌ای
P8	سرمایه‌گذار باید از امنیت سرمایه‌گذاری خود در این حوزه اطمینان داشته باشد.	امنیت سرمایه‌گذاری
P9	دولت باید تعرفه کالاهایی که مشابه محصولات شرکت-های دانش‌بنیان است را طوری اعمال کند تا بتوان رقابت کرد.	تعرفه واردات کالاهای مشابه
P10	معاف شدن کامل از مالیات‌ها برای کاهش هزینه‌ها	حمایت‌های مالیاتی
P11	دولت در برگزاری و شرکت‌کردن شرکت‌ها در نمایشگاه ها امتیازات و تسهیلات بدهد.	تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه های ملی و بین‌المللی
P12	تهیه طرح اولیه ایده‌آور و مدیر شرکت می‌تواند در آشنایی کامل و مناسب سرمایه‌گذار مؤثر باشد.	تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی
P13	سیاست‌های کلی و حمایتی از شرکت‌های دانش‌بنیان به وجود بیاوردند تا برای سرمایه‌گذار جذاب باشد.	سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری
P14	نوآوری محصول در جهان برای سرمایه‌گذار چه داخلی چه خارجی جذاب است.	میزان نوآور بودن فناوری در جهان
P15	برای محصولات، یارانه ویژه دولت اتخاذ کند تا مردم توان خرید بالایی داشته باشند.	یارانه ویژه محصولات نوآورانه
P16	دولت در هزینه‌های بیمه‌ای شرکت‌ها، تخفیفات و	حمایت‌های بیمه‌ای

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل‌قول‌های مهم	توصیف مضمون
	امتیازات بدهد.	
P17	نبود ثبات در قوانین مربوط به تولید و... موجب می‌شود سرمایه‌گذار ریسک نکند و وارد این عرصه نشود.	ثبات قوانین و مقررات
P18	دادن نیازهای تحقیقاتی صنایع و وزارت‌خانه‌ها به محققان می‌تواند به علت کم‌ریسک بودن سرمایه‌گذار را جذب کند.	هدفمند بودن ایده‌ها (ارائه نیازها از سوی دولت و صنایع)
P19	برای مواد اولیه محصولات دانش‌بنیان معافیت‌های گمرکی اعمال شود.	معافیت‌های گمرکی
P20	بورس ویژه برای محصولات دانش‌بنیان ایجاد شود تا عرضه شوند و با شرکت‌های بزرگ در بورس رقابت نکنند.	حمایت ویژه از ورود به بورس
P21	دانشگاه‌ها و حمایت‌های آنها برای سرمایه‌گذاران جذاب است.	سیاست حمایتی دانشگاه‌ها یا برند دانشگاهی
P22	معافیت‌های سربازی برای فارغ‌التحصیلان جوان در سرمایه‌گذاری در این حوزه جذابیت بیشتری دارد.	معافیت سربازی
P23	نوآوری محصول در کشور برای سرمایه‌گذار جذاب است.	میزان نوآور بودن فناوری در کشور
P24	برای صادرات محصولات تسهیلات و کمک‌هایی به شرکت‌ها شود.	تسهیل صادرات محصولات دانش‌بنیان
P25	جذابیت محصول برای سرمایه‌گذار می‌تواند سرمایه را به این محصول بکشاند.	میزان جذاب بودن فناوری
P26	شناخت بازار آینده این محصول که توانایی گرفتن بازار را داشته باشد برای سرمایه‌گذار اهمیت دارد.	اندازه بازار بالقوه
P27	بروکراسی اداری و سخت بودن کارهای اداری در کشور جذابیت را برای سرمایه‌گذاران گرفته است.	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی اداری
P28	طرح‌هایی برای تشویق سرمایه‌گذاران در امور مالی ایجاد کنند.	مشوق‌های مالی

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل‌قول‌های مهم	توصیف مضمون
P29	جذاب بودن محیط شرکت‌ها و منطقه تا حدودی می‌تواند سرمایه‌گذار را جذب کند.	جذابیت محیط سرمایه‌گذاری
P30	قوانینی در مجلس برای تضمین بازده سرمایه برای سرمایه‌گذاران طرح شود.	قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه‌گذاری
P31	واردات محصولات مشابه باید با مدیریت و سازماندهی شده انجام پذیرد تا شرکت‌های داخلی ضربه نخورند.	نظارت بر واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان
P32	بعضی قوانین که شرکت‌های تولیدی و دانش‌بنیانی را در دردسر می‌اندازند، باید حذف شوند. این قوانین دست‌وپاگیر عامل دورشدن سرمایه‌گذار می‌شود.	حذف قوانین دست‌وپاگیر شرکت‌های کوچک و متوسط
P33	تعریفی کامل از اهداف و عملیات‌های شرکت می‌تواند در روشن‌بینی سرمایه‌گذار مؤثر باشد.	تعریف دقیق اهداف و کارکردها
P34	ایجاد آزمایشگاه‌های پیشرفته و ارزان برای ایده آوران و دادن کارگاه و دفتر می‌تواند سرمایه‌گذار ایده را در این کار مجذوب کند.	تأمین محل استقرار شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی اختصاص‌یافته در منطقه مدنظر
P35	وجود نیروی کار خلاق و با تحصیلات سرمایه‌گذاری را جذاب‌تر کرده است.	سرمایه انسانی کارا و خلاق
P36	شناخت بازار موجود محصول و اندازه این بازار برای سرمایه‌گذار اهمیت دارد.	اندازه بازار بالفعل
P37	دسترسی هدفمند و آسان به مواد اولیه چه داخلی و چه خارجی می‌تواند سرمایه‌گذار را در این امر مهم آسوده‌خاطر کند.	دسترسی به مواد خام اولیه
P38	میزان رشد بازار محصول در آینده در جذب سرمایه‌گذار مؤثر است.	پیش‌بینی رشد بازار
P39	دولت از انتقال فناوری الل خصوص از کشورهای توسعه‌یافته به شرکت‌های داخلی حمایت کند.	حمایت از انتقال فناوری
P40	شرکت باید ظرفیت تحقیق و توسعه را در برنامه داشته باشد و این امر موجب می‌شود سرمایه‌گذار نسبت به	ظرفیت تحقیق و توسعه

جدول ۱. تحلیل مضمون کیفی

کدگذاری	نمونه نقل‌قول‌های مهم	توصیف مضمون
	آینده این محصول امیدوار باشد.	
P41	باید بین ایده‌آور و سرمایه‌گذار یک قانون مشخصی وجود داشته باشد تا اختلافات قراردادی عامل جذب‌نشدن سرمایه نشود.	وجود قوانین حقوقی دقیق و روشن بین سرمایه‌گذار و شرکت دانش‌بنیان
P42	اینکه ایده‌آور، ایدهٔ بازار محور داشته باشد یا نه برای سرمایه‌گذار اهمیت زیادی دارد.	بازار محور بودن تکنولوژی
P43	باید امتیازات و مزیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان هم به نخبگان و هم به جامعه سرمایه‌داران به‌صورت شفاف و دقیق اطلاع‌رسانی شود.	تعریف دقیق و شفاف مزیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب دراین‌خصوص
P44	امنیت منطقه در جذب سرمایه‌گذار تأثیرگذار است.	امنیت منطقه موردنظر
P45	مدیر شرکت باید در جذب سرمایه‌گذار باید با اصول بازاریابی درست عمل کند.	بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار
P46	محصولات دانش‌بنیانی برای تبلیغات رسانه‌ای در صداوسیما باید با تخفیفات برخوردار شوند تا هزینه‌ها کاهش و بین مردم آشناتر شوند.	حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای
P47	در بعد سیاسی نیز از شرکت‌های دانش‌بنیان باید حمایت شود تا مسئولان اقتصادی نیز به پشتوانه این حمایت، تقویت شوند.	حمایت سیاسی از شرکت‌های دانش‌بنیان
P48	هرچقدر ایده خلاقانه‌تر و نوآوری بالاتری داشته باشد جذابیت بالاتری برای سرمایه‌گذاران دارد.	میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات و خدمات
P49	خروجی مناسب در حوزه اجرایی شرکت می‌تواند سرمایه‌گذار را به خود جلب کند.	سازماندهی مناسب اجرایی
P50	قوانین و مقررات مربوط به تولید و دانش‌بنیان شفاف نیست و این شفافیت حتی باعث شده سازمان‌های دولتی نیز در کمک‌های خود کوتاهی کنند.	شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع‌رسانی دقیق در این زمینه
P51	مدیریت شرکت دانش‌بنیان باید خلاقانه باشد و کارآمدی داشته باشد.	مدیریت کارا و خلاق

عوامل مؤثر در هفت مضمون دسته‌بندی شدند که شامل مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمـایتی، مالی – اقتصادی، ذات فناوری، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی و حقوقی – سیاسی اسـت. (جـدول ۲).

جدول ۲. مضمون ها

مضمون	توصیف مضمون	کدها
مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی	تسهیلات بانکی مناسب، قوانین بیمه‌ای جهت‌پذیرش ریسک مالی پروژه، امنیت فناوری و ایده، حمایت‌های مالیاتی، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی، سیاست حمایتی از سرمایه‌گذاری، حمایت‌های بیمه‌ای، معافیت گمرکی،حمایت ویژه از ورود به بورس،سیاست حمایتی دانشگاهها یا برند دانشگاهی،معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش بنیان،قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه-گذاری، یارانه ویژه محصولات نوآورانه، مشوق‌های مالی	P3،p1،p10،p4،p11،p13،p16،p19،p20،p21،p22، p24،p30،p15،p28
مولفه‌های مالی– اقتصادی	ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی، بازده سرمایه‌گذاری، نرخ تورم پایین، مزیت منطقه‌ای، امنیت سرمایه‌گذاری، تعرفه واردات کالاهای مشابه	P2،p5،p6،p7،p8،p9
مؤلفه‌های ذات فناوری	میزان نوآور بودن فناوری در جهان، میزان نوآور بودن فناوری در کشور، میزان جذاب بودن فناوری، حمایت از انتقال فناوری	P14،p23،p25،p39

جدول ۲. مضمون ها

مضمون	توصیف مضمون	کدها
مؤلفه‌های زیرساختی	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، جذابیت محیط سرمایه‌گذاری، تأمین محل شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی، دسترسی به مواد خام اولیه، امنیت منطقه مورد نظر	p44،p37،p34،p29،P27
مولفه‌های مدیریتی	تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی، هدفمند بودن ایده‌ها، تعریف دقیق اهداف وکارکردها، سرمایه انسانی کاراو خلاق، سازماندهی مناسب اجرایی، مدیریت کارا و خلاق	p51،p49،p35،p33،p18،P12
مولفه‌های بازاریابی	اندازه بازار بالقوه، نظارت بر واردات محصولات مشابه، اندازه بازار بالفعل، پیش‌بینی رشد بازار، ظرفیت تحقیق و توسعه، بازار محور بودن تکنولوژی، تعریف مزیت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب، بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار، حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات	p48،p46،p45،p43،p42،p40،p38،p36،p31،P26
مؤلفه‌های حقوقی – سیاسی	ثبات قوانین و مقررات، حذف قوانین دست‌وپاگیر شرکت‌های کوچک و متوسط، وجود قوانین حقوقی دقیق و روشن‌بین سرمایه‌گذار و شرکت، حمایت سیاسی، شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع‌رسانی دقیق در این زمینه	p50،p47،p41،p32،P17

براین‌اساس و باتوجه‌به روش تحلیل مضمون، عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه شناسایی شدند. شکل ۱ نمایی شماتیک از مدل نهایی پژوهش را در قالب یک نمودار نشان می‌دهد. بر این اساس، عوامل اساسی موثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در

شرکت‌های دانش‌بنیان در ۷ گروه دسته‌بندی شدند که شامل مولفه‌های قوانین و مقررات حمایتی، مالی-اقتصادی، ذات فناوری، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی و حقوقی-سیاسی بودند.

برای ارزیابی پژوهش از معیارهای براون و کلارک[1] (۲۰۰۶) استفاده شد و پرسش های زیر در کدگذاری ها مد نظر قرار گرفت.

جدول ۳. معیارهای ارزیابی تحلیل مضمون (کلارک و براون، ۲۰۰۶)

فرایند تحلیل مضمون	معیار ارزیابی
توصیف	۱. آیا داده ها در سطح مناسبی از تفصیل و دقت توصیف شده اند؟
کدگذاری	۲. آیا در فرآیند کدگذاری به هر قلم داده‌ها توجه یکسانی شده است؟ ۳. آیا مضامین از تعداد اندکی داده جذب شکل‌گرفته‌اند یا طی فرایند کدگذاری کامل جامع و فراگیر به‌دست‌آمده‌اند؟ ۴. آیا همه داده‌های مستخرج مرتبط با هر مضمون، جمع‌آوری شده است؟ ۵. آیا مضامین با یکدیگر مقایسه شده است و مجموعه داده های اصلی آنها را حمایت می‌کند؟ ۶. آیا مضامین دارای انسجام همخوانی و تمایز درونی هستند؟
تحلیل	۷. آیا داده‌ها، به‌جای این که صرفاً توصیف یا تشریح شوند تحلیل و تفسیر و تعبیر شده‌اند؟ ۸. آیا تحلیل‌ها و داده‌ها با یکدیگر همخوانی دارند؟ ۹. آیا تحلیل، حکایتی متقاعد کننده و به خوبی سازماندهی شده درباره داده‌ها و موضوع پژوهش است؟ ۱۰. آیا تعادل خوبی میان نوشته‌های تحلیلی و داده‌های مستخرج، برقرار است؟
نوشتن گزارش	۱۱- آیا مفروضات و رویکرد خاص تحلیل مضمون به طور آشکار تبیین شده است؟ ۱۲. آیا میان ادعای پژوهشگر مبنی بر کاری که انجام داده است با آن چه تحلیل‌ها نشان می‌دهد تناسب خوبی وجود دارد؟ آیا روش تحلیل معرفی شده با تحلیل گزارش شده همخوانی دارد؟ ۱۳. آیا زبان و مفاهیم به کار گرفته در گزارش با جایگاه معرفت شناسی تحلیل، همخوانی دارد؟ ۱۴ آیا پژوهشگر، نقش فعالی در فرآیند تحلیل ایفا میکند؟ آیا مضامین به خودی خود «ظهور» نمی کنند؟
کل فرایند	۱۵. آیا زمان کافی برای تکمیل همه مراحل تحلیل اختصاص‌یافته و تحلیل‌ها بدون عجله تهیه

1. Braun & Clark

	شده است؟

اولویت‌بندی مؤلفه‌ها با تکنیک مقایسات زوجی

بعد از شناسایی و دسته‌بندی عوامل توسط خبرگان، اولویت‌بندی آنها با استفاده از روش ماتریس مقایسات زوجی انجام شد. پرسش‌نامه مقایسات زوجی ۷ عامل اصلی با استفاده از کدگذاری محوری داده‌ها تهیه شد و در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان قرار گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه توسط هر یک از افراد خبره، ماتریس مقایسات زوجی شناسایی شده که حاصل میانگین هندسی نظرات همه خبرگان است محاسبه گردید.

خروجی‌ها با استفاده از نرم‌افزار اکسل که قبل از ورود داده‌ها فرمول‌نویسی روی آن انجام شد، طبق جدول زیر ارائه می‌شود.

جدول ۴. رتبه‌بندی کلی عوامل

ردیف	عوامل	میانگین نظرات	وزن پیشنهادی
۱	حقوقی – سیاسی	۲۲,۴۸	۲۲,۰۰
۲	بازاریابی	۲۳,۴۶	۲۳,۰۰
۳	ذات فناوری	۱۴,۲۳	۱۴,۰۰
۴	مالی – اقتصادی	۱۱,۹۴	۱۲,۰۰
۵	مدیریتی	۱۸,۷۵	۱۹,۰۰
۶	زیرساختی	۶,۲۷	۶,۰۰
۷	قوانین و مقررات حمایتی	۲,۸۷	۳,۰۰

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق با استفاده از روش تحلیل مضمون به شناسایی عوامل و مقوله‌های اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه منطقه شمال غرب کشور پرداخته شد و ۷ عامل اصلی بعنوان عوامل اساسی مؤثر استخراج شدند و سپس با تکنیک مقایسات زوجی عوامل بر اساس پرسشنامه محقق‌ساخته که در اختیار خبرگان قرار گرفته بودند، رتبه‌بندی شدند. ۷ عامل اصلی که با تأیید خبرگان انجام شد به ترتیب اولویت شامل ۱.حقوقی-سیاسی ۲.بازاریابی ۳.ذات فناوری ۴.مالی- اقتصادی ۵.مدیریتی ۶.زیرساختی ۷.قوانین و مقررات حمایتی هستند.

مهم‌ترین عامل استخراج شده با روش مقایسات زوجی عوامل حقوقی - سیاسی بود که خود شامل ۵ مقوله ثبات قوانین، حذف قوانین دست و پا گیر، شفافیت قوانین مربوطه و اطلاع رسانی در این زمینه، شفافیت در قوانین مربوط به دانش‌بنیان، وجود قوانین حقوقی بین سرمایه‌گذار و شرکت دانش‌بنیان و حمایت سیاسی می‌باشد. این عامل با تحقیقات درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) قانونمندی و مسائل حقوقی را در جذب سرمایه مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. و همچنین با تحقیقات خداپرست و کردی (۱۳۹۶) و موریس (۲۰۱۲) که عامل سیاسی را در جذب سرمایه تأثیرگذار دانسته‌اند نیز همخوانی دارد. دو پیشنهاد مهمی که می‌توان به این عامل داد این است که اول اینکه باید یک قانون حقوقی دقیق و مشخصی بین سرمایه‌آور و ایده‌آور مشخص شود تا اختلافات قراردادی بین طرفین وجود نداشته باشد. دوم اینکه با توجه به امتیازات مناسبی که دولت برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد کرده است باید دراطلاع‌رسانی آن بین نخبگان و سرمایه‌گذاران فعال‌تر باشد.

عامل بازاریابی نیز به‌عنوان دومین اولویت بین پاسخ‌دهندگان انتخاب شدند. مقوله‌های استخراج شده در حوزه بازاریابی شامل اندازه بازار بالقوه، بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات و خدمات، بازار محور بودن تکنولوژی، حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای، ظرفیت تحقیق و توسعه، اندازه بازار بالفعل، نظارت بر واردات محصولات مشابه، پیش‌بینی رشد بازار، تعریف دقیق و شفاف مزیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب دراین‌خصوص است. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که بازار مصرف

که معادل با بازار بالفعل مقوله‌های تحقیق می‌باشد را در جذابیت سرمایه‌گذاری و درویش متولی و همکاران(۱۳۹۱) که اطلاع‌رسانی و شفافیت قوانین مربوطه، محمدزاده و یحیوی دیزج (۱۳۹۶) که عامل ظرفیت تحقیق و توسعه، چورف و اندرسون(۲۰۰۶) عوامل بازاریابی و آقاجانی و همکاران (۱۳۹۴) میزان خلاقانه و نوآور بودن محصول را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. دو پیشنهاد مهمی که می توان از بین پیشنهادها داد این است که دولت باید بر واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان نظارت کند تا شرکت‌های دانش‌بنیان بتوانند رقابت عادلانه با محصولات وارداتی داشته باشند و همچنین دولت در تبلیغات محصولات دانش‌بنیان تخفیفات و امتیازات خاصی را در نظر بگیرد تا هزینه‌های فروش محصولات کاهش یابد.

سومین عامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه عامل ذات فناوری است که شامل میزان جذاب بودن فناوری، میزان نوآور بودن فناوری در کشور، میزان نوآور بودن فناوری در جهان و حمایت از انتقال فناوری هستند. این عامل با تحقیقات چورف و اندرسون (۲۰۰۶) که فناوری را عامل موفقیت بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه دانسته‌اند همخوانی دارد. در این عامل پیشنهاد را بیشتر می‌توان به ایده آوران و نخبگان مربوط دانست که نخبگان و ایده آوران باید بیشتر با مسائل و مشکلات کشور آشنا باشند و ایده‌ای را مطرح کنند که جذاب و نوآور باشد.

چهارمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل مالی – اقتصادی است که شامل ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی، تعرفه واردات کالاهای مشابه، نرخ تورم پایین، امنیت سرمایه‌گذاری، بازده سرمایه‌گذاری و مزیت منطقه‌ای هستند. این عوامل با تحقیقات چورف و اندرسون (۲۰۰۶) عامل مالی را در موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان و کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) نرخ ارز، امنیت سرمایه‌گذاری و بازگشت سرمایه را در جذب سرمایه‌گذاری تأثیرگذار دانسته‌اند، همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل نام برد عبارت است از: دولت باید نقدینگی موجود در جامعه را به سمت تولید پربازده سوق دهد تا با کاهش تورم و نوسانات ارزی، پیشرفت و اعتماد سرمایه‌گذاران به آینده حوزه دانش‌بنیان افزایش یابد و اینکه تعرفه واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان باید متناسب با قیمت تولید داخل باشد. به علت اینکه

تولید در کشور پرهزینه است باید محصول وارداتی نیز تعرفه بالایی داشته باشد تا توان رقابت برای شرکت دانش‌بنیان وجود داشته باشد.

پنجمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل مدیریتی است که شامل هدفمند بودن ایده‌ها، سرمایه انسانی کارا و خلاق، تعریف دقیق اهداف و کارکردها، مدیریت کارا و خلاق، سازماندهی مناسب اجرایی و تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی هستند. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که سرمایه انسانی را در جذابیت سرمایه‌گذاری و محمدزاده و یحیوی دیزج (۱۳۹۶) نیز سرمایه انسانی را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل عنوان کرد این است که دولت و صنایع باید نیازها و مشکلات خود را به دانشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری برون‌سپاری کنند و این نهادها با اعلام عمومی نیازها و مشکلات، ایده‌آوران و نخبگان را به سمت این مسائل سوق دهند این مسئله باعث می‌شود شرکت ریسک پایینی داشته باشد و سرمایه‌گذار را به خود جلب کند. دوم اینکه باید به مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان آموزش اصول مدیریت و بازاریابی را داد تا توان مدیریت آنها تقویت شود. چون شرکت با مدیریت قوی می‌تواند جذابیت را برای سرمایه‌گذاران خلق کند.

ششمین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل زیرساختی است که شامل دسترسی به مواد خام اولیه، تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، امنیت منطقه موردنظر، تأمین محل استقرار شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی اختصاص‌یافته ارزان و جذابیت محیط سرمایه‌گذاری است. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۱۳۹۴) که امنیت را در جذابیت سرمایه‌گذاری، درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) که زیرساخت‌ها و کاهش بروکراسی اداری و کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) که زیرساخت‌های اقتصادی را مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل ذکر کرد این است که دولت باید مجتمع‌های متمرکزی برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد کند تا همه‌ی ادارات و ارگان‌ها نمایندگانی در آن مجتمع داشته باشند تا کارهای اداری این شرکت‌ها در کمترین زمان و آسان‌ترین شکل ممکن رفع شود. همچنین ایجاد یک سامانه

مخصوص برای ارتباط بین شرکت‌های دانش‌بنیان و فروشندگان چه داخلی و چه خارجی مواد اولیه، تا دسترسی این شرکت‌ها به مواد اولیه به آسانی صورت گیرد.

و در نهایت آخرین عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عامل قانون و مقررات حمایتی است که شامل معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش بنیان، تسهیلات بانکی مناسب، سیاست حمایتی از سرمایه‌گذاری، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی، حمایت‌های مالیاتی، امنیت فناوری و ایده، حمایت ویژه از ورود به بورس، سیاست حمایتی دانشگاه‌ها یا برند دانشگاهی، معافیت‌های گمرکی، حمایت‌های بیمه‌ای، قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه‌گذاری، قوانین بیمه‌ای جهت‌پذیرش ریسک مالی پروژه و مشوق‌های مالی است. این عامل با تحقیق کاظمی و همکاران (۱۳۹۲) که حمایت‌های دولتی را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهاداتی که می‌توان برای این عامل ذکر کرد این است که ایجاد یک بورس مجزا برای شرکت‌های دانش بنیان، تا بتوانند بدون رقابت با شرکت‌های بزرگ در بورس فعالیت کنند. همچنین امتیازدهی در حوزه معافیت مالیاتی، معافیت گمرکی و معافیت بیمه‌ای می‌تواند هزینه‌های این شرکت‌ها را کاهش داده و سرمایه‌گذار را برای کسب سود بیشتر جذب کند.

در انجام این تحقیق محدودیت‌هایی همچون غیرفعال بودن بیشتر بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، عدم مصاحبه یا همکاری شرکت‌های بزرگ به‌خاطر مشغله زیاد در مرحله کیفی، نبود پیشینه قوی در حوزه جذابیت‌های سرمایه‌گذاری و پراکندگی نمونه‌ها، در مرحله کمی است. همچنین برای تحقیقات آتی پیشنهاداتی همچون بررسی تأثیر هریک از عوامل استخراجی بر جذابیت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه، ارائه الگوی جامع برای توسعه بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه با بررسی کشورهای موفق و بومی‌سازی آن، بررسی مشکلات ارتباط صنعت، دولت با شرکت‌های دانش‌بنیان و ارائه راهکارها و بررسی مشکلات مالیاتی بنگاه‌های اقتصادی دانش‌پایه و ارائه راهکارها داده می‌شود.

فهرست منابع

Aghajani, HassanAli; Hosseini, Abolhasan; Sarvari Eshliki, Zahra. (2014). Identifying and prioritizing factors affecting the commercialization of products of knowledge-based companies using FAHP technique (experimental evidence: knowledge-based companies located in the growth centers of northern regions of Iran), Journal of Operations Research in its Applications, 12(3), 85-100. [In Persian]

Anvari Rostami, Ali Asghar; Lari Semnani, Behrouz. (2021). Assessing the Relationships of Bank Deposits and Governmental Industrial Development Bonds Investments with the Attracitveness of Investing (Lequidity and Capitalization) in Tehran Stock Exchange (TSE). Management Research in Iran, 11(20), 1-29. [In Persian]

Abor, J., & Bokpin, G. A. (2010). Investment opportunities, corporate finance, and dividend payout policy: Evidence from emerging markets. Studies in economics and finance, 27(3), 180-194.

Branson, William H. (2022). Theory and policies of macroeconomics, translator: Abbas Shakri, fifth edition, Tehran: Ney Publishing.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative research in psychology, 3(2), 77-101.

Chorev, S., & Anderson, A. R. (2006). Success in Israeli high-tech start-ups; Critical factors and process. Technovation, 26(2), 162-174.

Doudangi, Mohammad. (2016). Factors Affecting Domestic and Foreign Investments in Iran. Economic Growth and Development Research, 6(23), 147-131. [In Persian]

Darvish Motavalli, MohammadHossein; Salarieh, Mehdi; Qadiri Javan, Hessameddin. (2012). Identification and ranking of the factors influencing the attraction of investors in the economic and industrial fields of Firuzkoh using the multi-indicator decision-making technique AHP, Management Quarterly, 9, 90-75. [In Persian]

EY. (2016). Back to reality, EY global venture capital trends 2015.

Fakhari, Hosein; Soleimani, Davood; Daraei, MohammadReza. (2013). The Impact of Economic Sanctions on the Knowledge-Based Companies in Iran. Journal of Science and Technology Policy, 5(3), 1-17. [In Persian]

Farahbakhsh, Saeed; Shariatnejhad; Ali; Saeedi, Abdullah. (2015). Identifying and prioritizing investment attractions in agricultural transformation industries in Lorestan province, International conference on investment opportunities in Lorestan province, Lorestan, Iran. [In Persian]

Gorman, G. G., & McCarthy, S. (2006). Business development support and knowledge-based businesses. The Journal of Technology Transfer, 31(1), 131-143.

Given, L. M. (Ed.). (2008). The Sage encyclopedia of qualitative research methods. Sage publications.

Hasanpour, Mojtaba; Jurbonyan, Saeed. (2015). Investigating the relationship between partnership bonds and the attractiveness of investing in the Tehran Stock Exchange, the 5th International Conference on Management Economics and Agricultural Sciences, Anzali, Iran. [In Persian]

Jensen, M. C. (1968). The performance of mutual funds in the period 1945–1964. The Journal of finance, 23(2), 389-416.

Kazemi, Azam; BEIK, Majid; Hadian, Elham; Hakimi Fatemeh. (2014). Investigating and Ranking the Factors Affecting the Foreign Investment Opportunities by TOPSIS .Financial and Economic Policy Quarterly; 1 (4):45-72. [In Persian]

Khatib, Mahmoud, Mohaghegh Nia, Mohammad Javad, Sadeghi Shabhani, Mehdi, & Sargolzaei, Mostafa. (1402). Explanation of the factors affecting the investment of technological projects in the growth stage with an emphasis on the banking system. Investment Knowledge, 12(46), 271-298. [In Persian]

Khorshidi, Gholamhasan; Hajipour, Bahman; Azizi, Shahriar. (2016). Determining and prioritizing factors and indicators affecting export development in Iran's free zones, Journal of Marine Sciences and Techniques. [In Persian]

Malekinejhad, Amir. (2007). An analysis of the role of small and medium industries in economic development, Development Strategy Magazine, (8). 141-170. [In Persian]

Memaranjhad, Abbas. (۲۰۰۵). Knowledge-based economy: requirements, indicators, situation of Iran, challenges and solutions, Modern Economy and Trade Quarterly, (1), 83-108. [In Persian]

Moradi, Mahmoud; Tari, Mahdie; Ebrahimpour, Mostafa. (2015). Investigating the factors affecting the growth and success of knowledge-based companies, Technology Growth Quarterly, 12(45), 44-36. [In Persian]

Mohammadzadeh, Yusef; Yahivi Dizaj, Jafar. (2017). The effect of economic freedom on the attraction of foreign direct investment in selected countries with the approach of generalized moments, Quantitative Economics Quarterly, 14(3), 73-103. [In Persian]

Mahdavi, Hamid; Sheikh Zainoddin, Mahmoud; Khodabandeh, Leila. (2011). Analyzing the effectiveness of science and technology parks using the results of the evaluation process of knowledge-based companies located in science and technology parks, Roshd Tehkhologi Quarterly, 7(27), 53-60. [In Persian]

Morrissey, O., & Udomkerdmongkol, M. (2012). Governance, private investment and foreign direct investment in developing countries. World development, 40(3), 437-445.

Naimi, Nahid, & Zeratgari, Ramin. (1401). Investigating the determinants of risky investment in Tehran Stock Exchange. Public Management Research, 15(57), 201-233. [In Persian]

Nisari Tabrizi, Sepideh, Rahmani, Hamed, & Musa Khani, Morteza. (1402). Designing an interpretative structural model of factors affecting venture capital in the entrepreneurial ecosystem of Science and Technology Park of Islamic Azad University. promoting science. [In Persian]

Oprea, A. (2010). The importance of investment feasibility analysis. Journal of Property Investment & Finance, 28(1), 58-61.

Paavo, R., & Hurmelinna-Laukkanen, P. (2013). Incremental and radical innovation in coopetition The role of absorptive capacity and appropriability. Journal of Product Innovation Management, 30(1), 154-169.

Palizdar, Kazem; Madani, Shima; Asgarinia, Mohsen. (2018). Assessing behavioral and environmental factors affecting the attraction of venture capital for investing in Knowledge-based companies (Case study: Iranian Biotechnology Industry. Economic development policy. 6(1), 93-124. [In Persian]

Qarabaghian, Morteza. (2014). Economics of growth and development, first volume, second edition, Tehran: Ney Publishing.

Rahbar, Farhad; Mozaffari Khamene, Farshid; Mohammadi, Shapour. (2008). Investment Difficulties and its Effect on Economic Growth in Iran. Journal of Economic Research (Tahghighat- E- Eghtesadi), 42(4). [In Persian]

Shao, Y., & Sun, L. (2021). Entrepreneurs' social capital and venture capital financing. Journal of Business Research, 136, 499-512.

Sanjay, K. & Mark, A. (1999). The assocation between investment opportunityset proxies and realized growth. Journal of business Finance and Accounting.26(3),505-519.

Shao, Y., & Sun, L. (2021). Entrepreneurs' social capital and venture capital financing. Journal of business research, 136, 499-512.

Taqavi, Mehdi. (2012). Principles of Economics, first edition, Tehran: Payam Noor University Press. [In Persian]